

Рекомендовано
на засіданні кафедри
Залізничні станції та вузли
прот. № 1 від 26.08.2024 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

Аналіз ризиків в митній справі

I семестр 2024-2025 навчального року

освітній рівень перший (бакалавр)

галузь знань 27 Транспорт

спеціальність 275.02 Транспортні технології (на залізничному транспорті)

освітня програма: - митний контроль на транспорті (залізничний транспорт)
(МКТ)

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

1. Команда викладачів:

Лектор та викладач практичних занять:

Пестременко-Скрипка Оксана Сергіївна (кандидат технічних наук, старший викладач)

Контакти: +38 (057) 730-10-42, e-mail: pestremenko@kart.edu.ua

Години прийому та консультації: кожен понеділок з 12.00-13.00

Розміщення кафедри: Місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 1 корпус, 3 поверх, 304 аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Цілі та завдання навчальної дисципліни.

Потужний розвиток міжнародних економічних взаємовідносин супроводжується зростанням експортно-імпортних та транзитних перевезень вантажів, товарів, комерційного транспорту через державний кордон України. В цьому сенсі на сьогодні актуальними є питання дотримання митного законодавства України при таких переміщеннях через кордон. З метою оцінки можливих ризиків для різних видів товарів та вантажів існує автоматизована система аналізу ризиків в митній справі.

Саме впровадження системи аналізу ризиків в митній справі при переміщенні через митний кордон України товарів та вантажів при виконання їх митного контролю є основою їх чіткої та безперервної роботи міждержавних пунктів пропуску і успішної діяльності будь-яких підприємств та організацій, у тому числі і залізничного транспорту України.

Вивчаючи цей курс, студенти зрозуміють основи застосування автоматизованої системи аналізу та управління ризиками при здійсненні митного контролю в пунктах пропуску на державному кордоні. Вони будуть мати уявлення щодо нормативно-правової бази управління ризиками; основним термінам, компонентам та функціям системи управління ризиками; процесу формалізації профілів митних ризиків; механізму функціонування системи аналізу та управління ризиками при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

- 1. Ціннісно-смыслову компетентність** (формування та розширення світогляду студента в області використання основ системи аналізу ризиків в митній справі при організації та митному оформленні вантажних перевезень в міжнародному залізничному сполученні із залученням митних, прикордонних та інших контролюючих органів);

2. **Загальнокультурну компетентність** (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в області історичного розвитку системи аналізу ризиків в митному відношенні та, в цьому контексті, і управління вантажними перевезеннями на залізничному транспорті);
3. **Навчально-пізнавальну компетентність** (формування у студента зацікавленості про стан та перспективи розвитку, удосконалення системи аналізу ризиків в митній справі на транспорті, їх вплив на транспортні технології перевізників і спільних з митним органами технологічні процеси на транспорті; формування креативної складової компетентності; оволодіння основами комп'ютерного моделювання; формування зацікавленості студента до аналізу та дослідження окремих ситуацій та процесів взаємодії підприємств та організацій різної форми власності при міжнародних вантажних перевезеннях);
4. **Інформаційну компетентність** (формування вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області автоматизованих систем аналізу ризиків при виконанні митних процедур на транспорті та управління вантажними перевезеннями за допомогою сучасних інформаційних технологій);
5. **Комунікативну компетентність** (формування у студента навичок роботи в групі шляхом застосування у спілкуванні знання мови та професійних питань, індивідуального підходу до вирішення та аналізу окремих питань групових проектів в області формалізації профілів митних ризиків та оцінки їх впливу на систему пропуску через митний кордон держави);
6. **Компетентність особистісного самовдосконалення** (елементи духовного й інтелектуального саморозвитку; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом формування умінь і навичок досягнення бажаного рівня професійних знань та цілеспрямованості в їх застосуванні, їх самооцінки; постійний пошук нетрадиційних підходів до проблеми зменшення впливу ризиків в митній справі при міждержавних перевезеннях вантажів та товарів).

Чому ви маєте обрати цей курс?

Кожне міжнародне перевезення вантажів, товарів, рухомого складу супроводжується проведенням його у митному відношенні митного контролю, форму та обсяги якого визначаються системою аналізу ризиків у митній справі. Знання основ такої системи дозволяє виключити непередбачувані обставини при митному оформленні та переміщенні вантажів через митний кордон держави.

Цей курс надає навички щодо застосування основ автоматизованої системи аналізу та управління ризиками при здійсненні митного контролю перевезень вантажів у міжнародному сполученні, в тому числі залізничному.

Від здобувачів очікується: базове розуміння основ митної справи на транспорті; діючих інформаційних систем управління та планування на залізничному транспорті; основ взаємодії різних видів транспорту; експлуатаційної, вантажної та комерційної роботи залізничного та інших видів транспорту; характеристик транспортних засобів та перевізників міжнародних вантажів.

Зміст курсу, який вивчається з лютого по травень, присвячено розвитку системи аналізу ризиків митної справи в Україні та міжнародному досвіду держав Європи та Азії; порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон України; заходам щодо визначення оцінки ризику та величини його впливу на пропуск вантажів, товарів та транспортних засобів в міжнародному сполученні в умовах системи управління ризиками; процесу формалізації профілів митних ризиків.

Курс складається з однієї лекції на тиждень і одного практичного заняття на два тижня та супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та індивідуальними завданнями

за темами занять. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні питання протягом обговорень в аудиторії та виконання індивідуальних завдань з оцінки ризиків в митній справі на транспорті.

Команда викладачів буде готовою надати будь-яку допомогу по електронній пошті і особисто у зазначений час консультації з курсу навчальної дисципліни, з питань виконання індивідуальних завдань та питань змістовних модулів.

Курс складається з двох змістовних модулів:

- Змістовий модуль 1. Управління ризиками в селективному митному контролі. Ризики в митній справі. Система управління ризиками в концепції селективного підходу у загальній системі передачі міжнародного вагонопотоку на залізницях України. Нормативно-правова база управління митними ризиками. Управління митними ризиками в митній справі. Процедура аналізу та оцінки ризиків для виконання митного контролю. Профілювання митних ризиків на основі впровадження системи управління ризиками (СУР). Процес формалізації профілів митних ризиків.
- Змістовий модуль 2. Індикатори митних ризиків. Особливості застосування автоматизованої системи аналізу та правління ризиками. Дослідження технології митного контролю та митного оформлення на прикордонних передавальних станціях в контексті застосування СУР. Визначення оцінки ризику та величини його впливу на систему пропуску вантажу у міжнародному сполученні через прикордонні передавальні станції в умовах СУР. Досвід управління ризиками в країнах ЄС. Досвід управління ризиками в Митному союзі.

Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЄКТС – 4;
- загальна кількість годин – 120;
- термін викладання – семестр.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 27 Транспорт	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність 275 Транспортні технології / 275.02 Транспортні технології (на залізничному транспорті)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	-
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		7-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>аудиторних</i> – 3 <i>самостійної роботи студента</i> – 5	Перший рівень вищої освіти: (бакалавр)	Лекції	
		30 год.	-
		Практичні	
		15 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		75 год.	-
Індивідуальні завдання:			
-	-		
Вид контролю: залік			

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Управління ризиками в селективному митному контролі. Ризики в митній справі. Система управління ризиками в концепції селективного підходу у загальній системі передачі міжнародного вагонопотоку на залізницях України. Нормативно-правова база управління митними ризиками. Управління митними ризиками в митній справі. Процедура аналізу та оцінки ризиків для виконання митного контролю. Профілювання митних ризиків на основі впровадження системи управління ризиками (СУР). Процес формалізації профілів митних ризиків.

Тема 1. Управління ризиками в селективному митному контролі. Ризики в митній справі.

Тема 2. Ризики в митній справі.

Тема 3. Система управління ризиками в концепції селективного підходу у загальній системі передачі міжнародного вагонопотоку на залізницях України.

Тема 4. Нормативно-правова база управління митними ризиками.

Тема 5. Управління митними ризиками в митній справі.

Тема 6. Процедура аналізу та оцінки ризиків для виконання митного контролю.

Тема 7. Профілювання митних ризиків на основі впровадження системи управління ризиками (СУР).

Тема 8. Процес формалізації профілів митних ризиків.

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Індикатори митних ризиків. Особливості застосування автоматизованої системи аналізу та управління ризиками. Дослідження технології митного контролю та митного оформлення на прикордонних передавальних станціях в контексті застосування СУР. Визначення оцінки ризику та величини його впливу на систему пропуску вантажу у міжнародному сполученні через прикордонні передавальні станції в умовах СУР. Досвід управління ризиками в країнах ЄС. Досвід управління ризиками в Митному союзі.

Тема 9. Індикатори митних ризиків.

Тема 10. Особливості застосування автоматизованої системи аналізу та управління ризиками.

Тема 11. Дослідження технології митного контролю та митного оформлення на прикордонних передавальних станціях в контексті застосування СУР.

Тема 12. Визначення оцінки ризику та величини його впливу на систему пропуску вантажу в експортно-імпортному сполученні через прикордонні передавальні станції в умовах СУР.

Тема 13. Досвід управління ризиками в країнах ЄС. Досвід управління ризиками в Федеративній Республіці Німеччина. Досвід управління ризиками в Італії.

Тема 14. Досвід управління ризиками в країнах ЄС. Досвід управління ризиками у Французькій Республіці. Досвід управління ризиками в Королівстві Данія. Досвід управління ризиками в Республіці Польща.

Тема 15. Досвід управління ризиками в Митному союзі. Досвід управління ризиками в Республіці Білорусь. Досвід управління ризиками в Російській Федерації і Республіці Казахстан.

План лекцій, практичних і лабораторних занять

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних (ПР) та лабораторних занять (ЛР)
	2	Лекція 1. Тема 1. Управління ризиками в селективному митному контролі.		
	2	Лекція №2. Тема 2. Ризики в митній справі.	2	ПР-1 Поняття ризику в митному ризик-менеджменті. Визначення поняття «митний ризик» у міжнародному законодавстві і науковій літературі. Систематизація класифікаційних ознак митних ризиків. Класифікатор ризиків в митній справі
	2	Лекція №3. Тема 3. Система управління ризиками в концепції селективного підходу у загальній системі передачі міжнародного вагонопотоку на залізницях України.		
	2	Лекція №4. Тема 4. Нормативно-правова база управління митними ризиками.	2	ПР-2 Селективність при проведенні митного контролю. Порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України при застосуванні СУР. Теоретична основа формування системи управління ризиками. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Киотська конвенція).
	2	Лекція №5. Тема 5. Управління митними ризиками в митній справі.		
	2	Лекція №6. Тема 6. Процедура аналізу та оцінки ризиків для виконання митного контролю.	2	ПР-3 Система управління ризиками відповідно до Рамкових стандартів Всесвітньої митної організації. Основна нормативно-правова база управління митними ризиками в Україні. Поняття митних ризиків. Компоненти митних ризиків. Функції системи управління ризиками.
	2	Лекція №7. Тема 7. Профілювання митних ризиків на основі впровадження системи управління ризиками (СУР).		
	2	Лекція №8. Тема 8. Процес формалізації профілів митних ризиків.	2	ПР-4 Профілювання митних ризиків. Профілі митних ризиків. Форми профілів митних ризиків. Етапи розроблення профілів ризиків.
Модульний контроль знань				
	2	Лекція №9. Тема 9. Індикатори митних ризиків.		
	2	Лекція №10. Тема 10. Особливості застосування автоматизованої системи аналізу та управління ризиками (АСАУР).	2	ПР-5 Індикатори ризиків у вантажній митній декларації (ВМД). Перелік індикаторів ризиків. Визначення автоматизованої системи аналізу та управління ризиками (АСАУР). Процедура проведення митного контролю та митного оформлення із застосуванням АСАУР. Індикація вантажної митної декларації за результатами аналізу ризиків.
	2	Лекція №11. Тема 11. Дослідження технології митного контролю та митного оформлення на прикордонних передавальних станціях в контексті застосування СУР.		

	2	Лекція №12. Тема 12. Визначення оцінки ризику та величини його впливу на систему пропуску вантажу у міжнародному сполученні через прикордонні передавальні станції в умовах СУР	2	ПР-6 Аналіз застосування СУР на ППС. Форми та обсяги митного контролю на ППС при застосуванні СУР. Метод кореляційного аналізу для визначення оцінки ризику на пропуск вантажу через ППС в умовах СУР. Індикація певного фактору за результатами аналізу ризиків.
	2	Лекція №13. Тема 13. Досвід управління ризиками в країнах ЄС.		
	2	Лекція №14. Тема 14. Досвід управління ризиками в країнах ЄС.	2	ПР-7 Досвід управління ризиками в Федеративній Республіці Німеччина. Досвід управління ризиками в Італії. Досвід управління ризиками у Французькій Республіці. Досвід управління ризиками в Королівстві Данія. Досвід управління ризиками в Республіці Польща.
	2	Лекція №15. Тема 15. Досвід управління ризиками в Митному союзі.	2	ПР-8 Досвід управління ризиками в Республіці Білорусь. Досвід управління ризиками в Російській Федерації і Республіці Казахстан
Модульний контроль знань				
Залік з дисципліни				

Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Основна література до всіх тем:

- 1 Митний кодекс України. - С.: ТОВ "ВВП Нотіс". - 2017. - 340с.
- 2 Управління митними ризиками: теорія та практика : монографія; за заг. ред. І. В. Несторишена та В. А. Туржанського. – Ірпінь-Хмельницький, 2018. – 302 с.
- 3 Управління ризиками в митній справі: зарубіжний досвід та вітчизняна практика : монографія; за заг. ред. І.Г. Бережнюка. – Хмельницький, 2014. – 288 с.
- 4 Пестременко-Скрипка О.С. Удосконалення технології роботи прикордонних передавальних станцій шляхом формування системи управління ризиками / О. С. Пестременко-Скрипка // [дисер. на здобуття наук. ступеня кандидата техн. наук за спеціальністю 05.22.01 – транспортні системи.]. – Український державний університет залізничного транспорту. – Харків, 2018. – 202 с.
- 5 Митні інформаційні технології [Текст]: Навч. посіб. / За ред. П.В. Пашка. - К.: Знання, 2011. - 391с.
- 6 Технічні засоби митного контролю [Текст]: Підручник. - Львів-Київ: "Тріада Плюс", "Алерта", 2007. - 392с.

Додаткова література до всіх тем:

1. Кутащенко М.В. Сутність ризику і причини його виникнення// Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 6. — С 45-48
1. Пашко П.В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації). Монографія. / Пашко П.В. – Одеса: АТ «ПЛАСКЕ». 2009. 628 с.
2. Пашко П. Реалізація функцій митної політики України в умовах глобалізації. Вісник КНТЕУ. 2009. № 4. С. 5-12.
3. Митниця 2007. Європейська комісія. Генеральний директорат. Союз по податках і митницях. Митна політика, модернізація і контроль митниць. Група робочих методичних документів TAXUD/629/2000-EN. Брюсель. 2002. 116 с.
4. Войцещук А.Д. Регулювання митної справи: підручник / за заг. ред. Войцещука А.Д. Хмельницький : ІНТРАДА, 2007. 312 с.
5. Пісной П.Я. Митна політика та актуальні проблеми економічної та митної безпеки України на сучасному етапі. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності : матеріали між нар. наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ : АМСУ, 2008. С. 14–17.
6. Морозов В.Г., Останин В.А. Управление рисками в селективном таможенном контроле. : монографія. Российская таможенная академия. Владивосток: РИО Владивостокского филиала Российской таможенной академии. 2013. 164 с.
Cooper, Dale F. Project risk management guidelines: management risk in large project and complex procurements. London: John Wiley & Sons Ltd. 2005. - p. 69.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <http://metod.kart.edu.ua/>
2. <http://sta-sumy.gov.ua/mk/rozdil-11/glava-52/>
3. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/978-2017-p>.
4. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15>.
5. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1514342-10>

Вимоги викладача

Команда викладачів:

Пестременко-Скрипка Оксана Сергіївна (<http://kart.edu.ua/pro-kaf-zsv-ua/kolectuv-kafedru-zsv-ua/pestremenko-skrupka-os-ua>) – лектор з аналізу ризиків в митній справі - старший викладач кафедри залізничних станцій та вузлів в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.т.н. за спеціальністю 05.22.01 Транспортні системи у УкрДУЗТ у 2018 році. Напрямки наукової діяльності: аналіз напрямків розвитку прикордонних передавальних станцій.

Вивчення навчальної дисципліни «Аналіз ризиків в митній справі» потребує:

- виконання завдань згідно з навчальним планом (індивідуальні завдання, самостійна

- робота тощо);
- підготовки до практичних занять;
- роботи з інформаційними джерелами.

Підготовка до практичних занять робіт передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення методичного матеріалу.

Рішення практичних завдань повинно як за формою, так і за змістом відповідати вимогам (мати всі необхідні складові), що висуваються до вирішення відповідного завдання, свідчити про його самостійність (демонструвати ознаки самостійності виконання студентом такої роботи), відсутність ознак повторюваності та плагіату.

На практичних заняттях присутність студента є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Студент повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

Відвідування студентами лекцій є обов'язковим. За кожну пропущену без поважних причин лекцію число балів при оцінюванні за модуль за відвідування занять зменшується на 2 бали. Пропущені лекції не відпрацьовуються.

Студент має право оформити письмово бажання самостійного вивчення курсу дисципліни без відвідування лекцій та практичних занять за згодою лектора та керівника практичних занять та наданням відповідного розпорядження по факультету, підписаного деканом факультету.

Активність на практичних заняттях оцінюється (% від суми балів за активність):

- за їх відвідуванням (10 %);
- ступенем залученості (участь в обговореннях питань за тематикою занять) (40 %);
- ступенем та кількістю вірних відповідей (40 %);
- виконанням індивідуальних завдань за тематикою заняття (10 %).

Контрольні заходи результатів навчання

Заплановані результати навчання: застосовувати, використовувати сучасні інформаційні і комунікаційні технології для розв'язання заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю; досліджувати процедуру аналізу та оцінки ризиків для виконання митного контролю; класифікувати та ідентифікувати профілі ризиків на основі впровадження системи управління ризиками; знаходити рішення щодо раціональних методів організації проведення митного контролю в умовах застосування системи управління ризиками.

Методи контролю: усне опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), оцінювання виконання індивідуальної роботи, підсумкове тестування, залік. При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ (<http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentuvnz/polojennya-12-2015.pdf>).

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання, принцип формування якої наведено у таблицях. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за різними видами навчального навантаження, що наведено у таблиці.

Отримана сума балів доводиться до відома студентів перед проведенням модульного контролю. Студентам які набрали від 60 до 100 балів і згідно з цією сумою, відповідна оцінка модуля проставляється до заліково-екзаменаційної відомості.

Оцінка заліку визначається, як середньоарифметична оцінок двох модулів.

Максимальна кількість балів за модуль			
Поточний контроль	Модульний контроль (Тести)	Сума балів за модуль	
		Модуль 1	Модуль 2
До 60	До 40	До 100	До 100
Відвідування занять (лекцій/практичних)*		10	10
Активність на практичних заняттях (усні відповіді, письмові роботи)		50	50
Виконання індивідуального завдання		-	-
Підсумок		До 60	До 60

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до державної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік або екзамен (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>.